

Praktische tips voor de begeleiding van hoogbegaafde kinderen met dyslexie:

(Het zijn aandachtspunten en lijst is zeker niet volledig)

Motivatie bevorderen

- Kinderen zelf boeken laten kiezen.
- Boeken zoeken over de interesses van het kind.
- Complimenten geven op de inzet en niet op het resultaat (vergelijk de Mindset theorie van Carol Dweck¹).
- Geef uitleg over hoe de hersenen werken en waarom het van belang is veel te oefenen. Aandacht geven aan het feit dat het kind andere dingen heel snel kan leren, maar heel veel moeite heeft met lezen en/of schrijven.
- Let op verveling; een dyslexiebehandeling bestaat uit veel herhaling en dat is ook nodig, maar het kan vaak ook snel vervelen. Zeker voor hoogbegaafde kinderen die snel denken en sowieso al sneller verveeld zijn.
- Alleen aandacht voor wat niet goed gaat, kan het kind het idee geven dat het 'nergens' goed in is. Om dit te voorkomen is het van belang dat het kind, naast extra begeleiding voor de dyslexie, ook deelneemt aan verrijkende activiteiten. Zo voelt het kind zich ook gezien in zijn of haar kracht en kan het deze kracht ook verder ontwikkelen.

Aanspreken op niveau

- Boeken lezen net iets boven het niveau van het kind, waarbij je als begeleider wel voorkomt dat er (veel) fouten gemaakt worden. *Dit principe wordt in veel behandel materiaal gehanteerd en is voor deze doelgroep zeker belangrijk.*
- Luisterboeken aanbieden en het kind laten meelesen.

Let op de eigenschappen van het kind

- Pas een behandeling aan op het kind; maak gebruik van de sterke kanten! Als een kind veel inzicht in zijn eigen leren heeft, dan kan daar ruimte aan gegeven worden, bijvoorbeeld in het mee laten denken op welke momenten het beste geoefend wordt.
- Voor alle kinderen is het van belang om een regel geïsoleerd aan te leren en deze vervolgens te (leren) integreren in verschillende soorten oefeningen. Hoogbegaafde kinderen kunnen regels sneller onthouden, maar lopen het risico dat ze daardoor te weinig oefenen en het niet goed automatiseren. Het is heel belangrijk dat zij echt gaan oefenen en ook inzien waarom oefenen belangrijk is. Het nut kan zichtbaar gemaakt worden vanuit de plasticiteit van de hersenen: Paadjes maken is voor deze leerling vaak gemakkelijk, associëren helpt hier enorm bij, er zijn al veel zijpaadjes gemaakt. Bij het lezen gaat het aanleggen van paden lastiger voor deze leerling. Samen kun je praten over wat je kunt doen om zo'n pad te verstevigen. Het 'pad door de jungle' is een mooi voorbeeld: in het begin zul je met een kapmes een pad moeten maken om door de jungle te komen, maar als je dat pad vaker bewandelt, gaat het steeds gemakkelijker en kom je er sneller doorheen.

En natuurlijk de aanpassingen die voor alle kinderen met dyslexie gelden, bijvoorbeeld extra leestijd, meer ruimte tussen woorden en regels, spellingsfouten negeren of gebruik laten maken van hulpmiddelen zoals een woordenboek, spellingscontrole of regelkaart.

De meeste van deze aandachtspunten gelden voor alle kinderen met dyslexie, maar voor kinderen die daarnaast ook hoogbegaafd zijn is het van belang om bewust aandacht te geven aan de beschreven taken. Bij deze aandachtspunten is het eveneens van belang om te kijken of het voor dit specifieke kind daadwerkelijk nodig is. Overleg met de leerling (zeker met de leerling die ook hoogbegaafd is) is goed mogelijk; wat heb jij nodig om de toetsen met goed gevolg af te leggen? Wat heb jij nodig van ons in uitleg, nodig van jezelf en je klasgenoten en nodig vanuit je ouders?

¹ Dweck, C. S. (2007). *Mindset. The new psychology of success. How we can learn to fulfill our potential.* New York: Ballantine Books.

Algemene tips voor jongeren bij het leren van hun schoolwerk, met name gericht op het Voortgezet Onderwijs (vrij naar overzicht vanuit Stedelijk Gymnasium Nijmegen, orthopedagoog):

(Ondersteunend bij de eigen leerstrategieën en niet volledig)

Lezen

- Regelmatig lezen. Leerlingen die wel makkelijk kunnen lezen, doen dat veelal uit zichzelf en blijven dus 'oefenen'. Voor leerlingen die niet zo makkelijk en of vlot kunnen lezen is het daarom helemaal belangrijk om toch even te lezen, anders gaan ze alleen maar verder achterlopen.
- Maak goed gebruik van de context (titel, illustraties, schema's, eerste zinnen alinea's, dikgedrukte woorden etc.), om op grond van die informatie al een bepaald idee te vormen over de invulling van een tekst en eventueel de opbouw.
- Stel jezelf actief vragen over een tekst.
- Probeer een samenvatting of mindmap te maken (boektip: 'Leer als een speer' van Jan-Willem van den Brandhof) en zo de essentie te filteren. Op die manier ben je meer actief met de inhoud van een tekst bezig. Door na het behandelen van de tekst of bij het voorbereiden van een paragraaf al meteen het nodige op papier te zetten, kun je je bij het leren van het proefwerk richten op de inhoud in plaats van op de tekst.

Vreemde talen

- De grammatica kun je vooral oefenen door het toe te passen (door bijvoorbeeld extra stof te vragen, de vaak bij de methode meegeleverde Cd-roms te gebruiken, naar de website van de methode te gaan of oefeningen uit het boek nog een keer te maken).
- Maak regelmatig foutenanalyses waarbij je kijkt hoe je een schriftelijke overhoring (so) of proefwerk hebt gedaan. Zo kom je erachter wat voor fouten je hebt gemaakt en waarom je dat gedaan hebt. Kijk vooral ook naar wat je goed hebt gedaan en ga na waarom dat goed is gegaan (goed geleerd, op tijd begonnen, ging gewoon makkelijker, etc.) Bij het leren van een volgende so of proefwerk kun je even naar je oude toetsen kijken zodat je weet waar je extra op moet letten.
- Bij het leren van woorden kun je, daar waar nodig, ezelsbruggetjes verzinnen om op die manier de spelling of de betekenis beter vast te kunnen houden (linken leggen naar andere talen, waar lijkt het woord op, hoe klinkt het als je het 'gewoon' uitspreekt, gebruik maken van kapstokwoorden). Om het leren te ondersteunen kan gebruik gemaakt worden van overhoorprogramma's zoals www.wrts.nl of Teach 2000 (via internet aan te komen). Ook kan er met kaartjes gewerkt worden, dit door alle woorden op losse kaartjes te zetten (ene kant Nederlands, andere kant vreemde taal). Elk woordje wat goed gaat leg je op een stapel en de woorden die nog niet goed of makkelijk gaan, blijf je herhalen tot het wel lukt.
- Verspreid het leren door het in kleinere hoeveelheden te verdelen en deze over meerdere dagen te verdelen. Oefen de woorden ook schriftelijk. Getypte woorden zien er anders uit dan geschreven woorden. Voor sommigen is dit verwarrend en als dat zo is, dan is het handig om de woorden tijdens het leren ook te schrijven.
- Laat jezelf schriftelijk overhoren. Doe dit niet meteen na het leren, maar laat het eerst minstens een half uur bezinken.